

**ชื่อวิทยานิพนธ์** : การศึกษาการเปิดรับสื่อการเผยแผ่พุทธธรรมของหอจดหมายเหตุพุทธทาส  
อินทปัญญา ในเขตกรุงเทพมหานคร

**ผู้วิจัย** : นางสาวจิราภา หวังนิตยสุข

**ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ธรรมนิเทศ)

**คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**

: รศ. บำรุง สุขพรรณ ว.บ. (วารสารศาสตร์), สส.ม. (สังคมสงเคราะห์)  
พระครูปลัดสวพัฒนบัณฑิตคุณ (พระมหาไพเราะ ฐิตสีโล), ดร. ป.ธ.๓,  
B.A. (Pali&Buddhist Studies), M.A. ( Pali & Buddhist Studies), M.A.  
(Management), Ph.D. ( Pali & Buddhist Studies)  
ดร. บุญเลิศ โอธสุ ป.ธ.๘, พธ.บ.(การสอนสังคมศึกษา),  
พธ.ม. (ธรรมนิเทศ), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

**วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๙

### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดพุทธวิธีการสื่อสาร (๒) เพื่อศึกษาแนวคิดการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) (๓) เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อการเผยแผ่พุทธธรรมของหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญญา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากผู้เข้าชมหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญญา โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS พบว่า

แนวคิดพุทธวิธีการสื่อสารซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นปฐมนุสรในการสื่อสาร ทรงมีวัตถุประสงค์ในการเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน มุ่งให้รู้จักความจริงของสิ่งทั้งหลายและวิธีการปฏิบัติเพื่อดับเหตุแห่งความทุกข์ด้วยหลักอริยมรรค โดยใช้รูปแบบและวิธีการเผยแผ่ที่เหมาะสมต่อบุคคล สภาพแวดล้อมและยุคสมัย ทรงใช้หลักเหตุผลโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเกิดศรัทธาประพาสตามคำสอนเพื่อดับเหตุแห่งความทุกข์ จนได้รับโลกุตตรสุข เรียกว่า นิพพาน

สำหรับแนวคิดการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) สอนให้มีสัมมาทิฐิ ใช้ปัญญานำศรัทธา หลักพุทธธรรมที่นำมาเผยแผ่ล้วนมาจากพระไตรปิฎก หลักธรรมที่ท่านใช้มีความสำคัญดังที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่า “ธรรมกามือเดียว” ได้แก่ สุนยตาหรือความว่าง ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา หมายถึง สิ่งทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ส่วนหลักปณิธาน ๓ ประการของท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นมรดกที่ท่านขอให้มนุษย์ทุกคนช่วยกันสืบสานเพื่อสร้างสันติภาพถาวรให้

เกิดขึ้นแทนที่วิกฤตการณ์ถาวรบนโลก คือ (๑) ทำความเข้าใจหัวใจของศาสนาของตน (๒) ทำความเข้าใจระหว่างศาสนา (๓) ช่วยกันถอนตัวออกจากอำนาจของวัตถุนิยม ปัจจุบันผลงานการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านพุทธทาสภิกขุได้รับการจัดการและสืบสานปณิธานผ่านหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

ส่วนการเปิดรับสื่อการเผยแผ่พุทธธรรมของหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ พบว่ากลุ่มผู้เข้าชมหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๒๑-๓๕ ปี จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน อนึ่ง การเปิดรับสื่อการเผยแผ่พุทธธรรมของผู้เข้าชมหอจดหมายเหตุ มีการเปิดรับสื่อผ่านสื่อใหม่ (สื่อสังคมออนไลน์) มากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้บริการของหอจดหมายเหตุ เพื่อเข้าชมภาพเขียนและสถาปัตยกรรม การนำข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีวัตถุประสงค์ต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมมากที่สุด ผู้เข้าชมมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับหอจดหมายเหตุโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และมีทัศนคติต่อการเปิดรับสื่อการเผยแผ่โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้เข้าชมหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ ซึ่งมีเพศอายุ อาชีพ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ล้วนมีทัศนคติต่อการเผยแผ่พุทธธรรมของหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ ส่วนการสืบสานตามหลักปณิธาน ๓ ประการของหอจดหมายเหตุ ควรเพิ่มการเผยแผ่การสร้างทำความเข้าใจระหว่างศาสนาให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นปณิธานซึ่งผู้เข้าชมให้ความสนใจที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันน้อยที่สุด นอกจากนี้ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์และสื่อทีวี รวมถึงรูปแบบการเผยแผ่ในเชิงรุก เพื่อแก้ไขอุปสรรคในการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมที่หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ